

ImPrO-F

Profesinio orientavimo tobulinimas – darbas kiekvienam

DE/12/LLP-LdV/TOI/147512/2012-1-DE2-LEO05-11199

Aiškinamasis profesinio orientavimo terminų žodynas

Lietuva, Telšiai 2012

Įvadas

Projektas "Profesinio orientavimo tobulinimas – darbas kiekvienam" su partneriais iš AT, DE, ES, LT ir UK pagrindinį dėmesį skiria personalo darbuotojų (ypatingai mokytojų, įmonių ir karjeros konsultantų), kurie yra atsakingi už paauglių, esančių socialinės atskirties rizikos grupėse, profesinį orientavimą, kvalifikacijos tobulinimui.

Ruošdamiesi šiam projektui, projekto partneriai nustatė spragas, egzistuojančias teikiant pagalbą jauniems žmonėms, susiduriantiems su problemomis, pereinant iš mokymo institucijų (arba kitų mokymosi vienetų) į darbo pasaulį.

Projekto partneriai, dirbantys ugdymo, mokymo, konsultavimo ir įdarbinimo srityse, aktyviai dirba su mokiniais ir jų tėvais, inicijuoja profesinį mokymą ir migrantų integraciją, vykdo projektą ImPrO-F, siekdami sumažinti šias problemas ir plėsti personalo darbuotojų, atsakingų už jaunų žmonių (esančių socialinės atskirties rizikos grupėse, pvz. migrantų) profesinį orientavimą, žinias, įgūdžius ir kompetencijas.

Šis projektas yra reikalingas paskatinti bendradarbiavimą tarp mokyklų ir darbinio pasaulio. Bendri šio projekto tikslai yra padėti paaugliams, esantiems socialinės rizikos grupėse, skatinti sėkmingą jų perėjimą į darbo rinką ir tokiu būdu mažinti jaunų žmonių nedarbą.

Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai. Šis leidinys [pranešimas] atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokią jame pateikiamos informacijos naudojimą.

Terminų apibrėžimai

Suaugusiųjų švietimas

Bendrasis arba profesinis švietimas, teikiamas suaugusiems, gavusiems pradinį išsilavinimą, ir mokymas asmeniniais ir/arba profesiniais tikslais, kurio tikslas yra:

- teikti bendrąjį išsilavinimą suaugusiems, jiems aktualiomis temomis (pvz.. atviruose universitetuose);
 - teikti kompensuojamąjį pagrindinių įgūdžių mokymą, kurio asmenys gali būti neįgiję anksčiau pradiniam švietime arba mokymuose (tokių įgūdžių kaip raštingumas arba mokėjimas skaičiuoti) ir tokiu būdu;
 - suteikti priėjimą prie dėl įvairių priežasčių neįgytų kvalifikacijų;
- įgyti, patobulinti ir atnaujinti žinias, įgūdžius ir kompetencijas atitinkamose srityse: tai yra tęstinis švietimas ir mokymasis.

Pagrindiniai įgūdžiai

Įgūdžiai, kurie yra reikalingi gyventi šiuolaikinėje visuomenėje, pvz. skaitymas, rašymas (raštingumas) ir mokėjimas skaičiuoti.

Sertifikavimas (žinių, įgūdžių ir kompetencijų)

Formaliai patvirtintų žinių teikimo procesas, patirtis/arba įgūdžiai ir kompetencijos įgytos tam tikro asmens standartinės įvertinimo procedūros metu. Sertifikatai arba diplomai yra išduodami atitinkamai akredituotose įstaigose.

Kompetencija

Gebėjimas tinkamai taikyti išmoktą medžiagą atitinkamame kontekste (švietimui, darbui, asmeniniam arba profesiniam tobulėjimui).

Kompetencija yra kur kas daugiau nei žinios ar įgūdžiai. Ji apima gebėjimą patenkinti tam tikrus poreikius naudojantis psichosocialiniais ištekliais (įskaitant įgūdžius ir požiūrį) atitinkamame kontekste. Pavyzdžiui, gebėjimas efektyviai komunikuoti yra kompetencija, kuri apima žmogaus kalbines žinias, praktinius IT įgūdžius ir požiūrį į komunikacijos objektą.

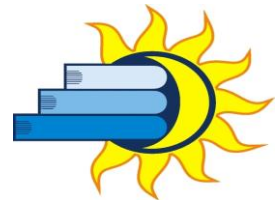
Tęstinis švietimas ir mokymas

Švietimas arba mokymai po pirminio išsilavinimo ir mokymų – arba pradėjus dirbti siekiant padėti asmenims:

- patobulinti ir atnaujinti jų žinias ir/arba įgūdžius;
- įgyti naujų įgūdžių keičiant karjerą arba mokantis iš naujo;
- tęsti jų asmeninį ir profesinį tobulėjimą.

Kreditų sistema

Kreditų sistema suteikia galimybę padalinti kvalifikaciją, profesinio mokymo programos tikslus ir mokymus į atskiras dalis. Kiekvienas skyrius yra apibrėžiamas kaip žinios, kompetencijos ir įgūdžiai.

Mokymo planas/programa

Tam tikrų veiksmų grupė, kurie yra atliekami sudarant mokymo kursą: jį apima mokymosi tikslų apibrėžimas, turinys, metodai (įskaitant vertinimą) ir medžiaga, taip pat ir išdėstymas mokytojams.

Nuotolinis mokymasis ir mokymas

Švietimas ir mokymas teikiamas nuotoliniu būdu naudojant tam tikras susisiekiimo priemones ir kurį palaiko tam tikras organizacijų tinklas.

Nebaigę mokyklos

Pasitraukimas iš švietimo arba mokymosi programos jos nepabaigus:

- Šis terminas priskiriamas tiek procesui (ankstyvam išėjimui iš mokyklos) tiek asmenims (anksti palikusiems mokyklą) kurie nesugeba užbaigti kurso;
- Tai pat yra mokiniai, kurie užbaigė mokymosi programą, bet neišlaikė egzaminų.

Švietimo ir mokymo teikėjas

Bet kuri organizacija arba asmuo teikiantis švietimo arba mokymo paslaugas.

Švietimo arba mokymo teikėjais gali būti organizacijos konkrečiai įkurtos šiam tikslui, arba jais gali būti darbdaviai, kurie teikia mokymus kaip dalį savo verslo. Mokymų teikėjai taip pat yra nepriklausomi asmenys, kurie siūlo paslaugas.

Gebėjimas dirbti

Prisitaikymo lygis, kuri demonstruoja asmuo randantis ir išsaugantis darbą ir atnaujinantis savo darbinius įgūdžius.

Europass

Pagrindinis Europass dokumentas yra Europass CV, prie kurio studentai arba darbuotojai gali prisegti kitus Europass dokumentus pagal jų pačių pasirinkimą. Kiti Europass dokumentai yra Pažymėjimo priedėlis, Diplomo priedėlis, Kalbų pasas ir Europass mobilumas.

Formalus mokymasis

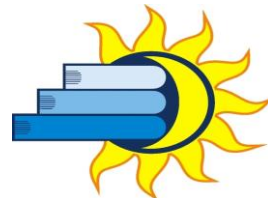
Mokymasis, kuris vyksta organizuotoje, suformuotoje aplinkoje (pvz. Švietimo arba mokymosi institucijoje arba darbe) ir yra aiškiai apibrėžiamas, kaip mokymas (pagal tikslus, laiką ir išteklius). Formalus mokymasis kyla iš besimokančiojo. Jis paprastai priveda prie patvirtinimo arba pažymėjimo.

Profesijos patarėjas

kvalifikuotas specialistas, teikiantis žinias profesinio informavimo tikslinėms grupėms ar atskiriems klientams apie švietimo institucijas, mokymo ar studijų programas, profesijas, kvalifikacijas, jų įgijimo sąlygas, darbo rinką, įsidarbinimo ir profesinės karjeros galimybes ir dirbantis profesinio informavimo taške.

Neformalus mokymasis

Mokymasis, kuris atsiranda iš kasdieninės veiklos, susijusios su darbu, šeima arba laisvalaikiu. Jis nėra organizuojamas arba struktūrizuojamas pagal tikslus, laiką arba mokymosi paramą. Neformalus

mokymasis daugeliu atveju yra netyčinis, žvelgiant iš besimokančiojo perspektyvos. Dažniausiai jis nėra sertifikuojamas.

Informacinių ir komunikacinių technologijų įgūdžiai

Įgūdžiai, kurie yra reikalingi efektyviam informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimui. Ekonominio bendradarbiavimo ir vystymosi organizacija savo ataskaitoje pateikia šią paprastą klasifikaciją:

- **profesiniai IKT įgūdžiai**: gebėjimas naudoti pažangius IKT įrankius, ir/arba tobulinti, taisyti ir sukurti tokius įrankius;
- **taikomieji IKT įgūdžiai**: gebėjimas naudoti paprastus IKT įrankius savo įprastoje darbo vietoje (ne-IT darbuose);
- **pagrindiniai IKT įgūdžiai** arba 'IKT raštingumas': gebėjimas naudoti IKT paprastoms užduotims ir kaip įrankį mokymuisi.

Informacija, patarimas ir konsultavimas

Grupė veiklų, kurios yra skirtos padėti žmonėms priimti mokymosi, profesinius arba asmeninius sprendimus ir įgyvendinti juos prieš įstojant į darbo rinką ir jau įstojus.

Konsultavimas apima:

- konsultavimą (asmeninio arba karjeros tobulėjimo, švietimo konsultavimas),
- įvertinimą (psichologinį, arba susijusį su kompetencijų charakteristika),
- informacija apie mokymąsi ir darbo rinkos galimybes ir karjeros valdymą,
- konsultavimąsi su bendraamžiais, giminaičiais arba mokytojais,
- profesinį paruošimą (įgūdžių ir kompetencijų įvardijimas ir darbo paieškos patirtis),
- kreipimąsi (į mokymo arba karjeros specialistus).

Konsultavimas gali būti teikiamas mokyklose, mokymo centruose, darbo centruose, darbo vietoje, bendruomenėje arba kitose aplinkose.

Pirminis profesinis švietimas ir mokymas

Yra bendras sutarimas, kad IVET yra profesinis paruošimas daugiausiai teikiamas aukštesniame viduriniame lygmenyje – trunkantis ilgiausiai apie šešis metus – įėjimui į darbo rinką, nors kursai taip pat gali būti teikiami ir žemesniame viduriniame lygmenyje, po vidurinio lygmens ir trečiajame lygmenyje.

Iš esmės visose šalyse, IVET apima švietimą ir mokymą, kurio tikslas yra paruošti jaunos žmones įeiti į darbo pasaulį, teikiant jiems įgūdžius ir kvalifikacijas.

Jauni žmonės turi dvi vidurinio išsilavinimo kryptis:

- Profesinis kelias (IVET);
- Bendras akademinis kelias.

Pagrindiniai įgūdžiai / pagrindinės kompetencijos

Kompetencijos čia yra apibrėžiamos kaip žinių, įgūdžių ir požiūrių atitinkamame kontekste junginys. Pagrindinės kompetencijos yra tos, kurių reikia kiekvieno žmogaus asmeniniam tobulėjimui, aktyviam pilietiškumui, socialiniam įtraukimui ir darbui. Europos Komisija savo rekomendacijose nurodo aštuonias pagrindines mokymosi visą gyvenimą kompetencijas:

- bendravimas gimtąja kalba;
- bendravimas užsienio kalbomis;
- matematikos, tikslųjų mokslų ir technologijų kompetencijos;
- skaitmeninė kompetencija;
- mokymasis mokytis;
- tarpasmeninės, tarpkultūrinės ir socialinės kompetencijos ir pilietiškumo kompetencija;
- iniciatyvos ir verslumo pojūtis;
- kultūrinė išraiška.

Yra daug terminų, kurie yra naudojami nuorofoje: kritinis mąstymas, kūrybiškumas, iniciatyva, problemų sprendimas, rizikos įvertinimas, sprendimų priėmimas ir konstruktyvus jausmų valdymas vaidina atitinkamą vaidmenį visose aštuoniose kompetencijose.

Žinios

Faktai, pojūčiai arba patirtys, kurias žino žmogus arba grupė žmonių.

Mokymosi rezultatai

Formuluotės, kurias besimokantysis žino, supranta ir gali atlikti mokymosi proceso pabaigoje.

Mokymosi stiliai

Asmens būdas gauti žinias (ypač geras metodas, arba tas, kuriam yra teikiama pirmenybė).

Mokymasis visą gyvenimą

Mokymasis vykstantis visą gyvenimą, kurio pasėkoje yra tobulinamos žinios, patyrimas, įgūdžiai, kompetencijos ir/arba kvalifikacijos asmeniniais, socialiniais ir/arba profesiniais tikslais.

Profesinė branda

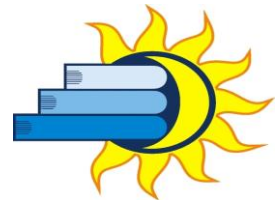
Asmens gebėjimas priimti profesinius sprendimus, atitinkančius esamus ar potencialius įgūdžius, gabumus ir kvalifikacijos lygmenį, atsižvelgiant ne tik į asmeninius bei socialinius veiksnius, bet ir į egzistuojančių galimybių realumą.

Neformalus mokymasis

Neformalus mokymas dažniausiai vyksta greta pagrindinės švietimo sistemos ir dažniausiai nesuteikia formalių pažymėjimų. Jis gali būti teikiamas darbo vietoje ir pilietinių visuomeninių organizacijų veikloje ar grupėse (jaunimo organizacijos, profesinės sąjungos ir politinės partijos). Jas taip pat gali teikti organizacijos arba tarnybos, kurios yra įkurtos formaliam švietimui papildyti (meno, muzikos ir sporto mokyklos arba privatūs mokymai, padedantys pasiruošti egzaminams).

Profesija (standartas)

Profesija yra darbas.

Mokymasis ne darbo metu

Profesinis mokymasis vykstantis neįprastoje darbinėje situacijoje. Dažniausiai tai tik dalis visos mokymo programos, kuri yra sujungta su mokymusi ne darbo metu.

Kitos institucijos, kurios teikia karjeros konsultavimo paslaugas

Viešos valdžios arba privačios institucijos, kurių veikloje yra karjeros konsultavimo elementų.

Karjeros konsultavimo pagrindas

Karjeros konsultavimas padeda žmonėms suprasti jų pilną potencialą. Karjeros konsultavimo terminas yra naudojamas apibūdinti teikiamą paramą ir pagalbą bei taikomas technikas, siekiant sudaryti galimybę žmonėms įvertinti savo gebėjimus, ieškoti mokymosi ir darbo galimybių ir įgyvendinti sprendimus susijusius su karjeros apsisprendimu.

Profesinė sritis

Atitinkamų profesijų grupė, kuri apibūdina ir atitinka tam tikrą specifinę sritį.

Programa (švietimo ir mokymų)

Veiklų, mokymosi turinio ir/arba metodų aprašas, kuris yra taikomas teikiant tam tikrą išsilavinimą arba mokymus, kurie turi atitinkamus tikslus (žinių, įgūdžių ir kompetencijų įgijimo) ir loginę seką, bei turi būti įgyvendinti per atitinkamą laiko tarpą.

Informacijos teikimas

Profesijos konsultanto ir žmonių arba grupių bendravimas siekiant teikti jiems atitinkamas žinias, žinojimą kaip mokytis ir pagalbą renkantis profesiją.

Kvalifikacijos

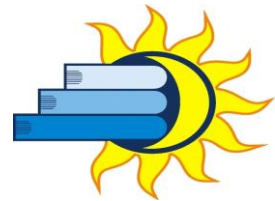
Asmens gebėjimai ir žinios, kurias jis sugeba tam tikroje veikloje panaudoti tam tikru lygiu. Kvalifikacija įgyjama įgimtų gabumų ir ugdomų bei lavinamų bendrųjų gebėjimų pagrindu. Terminas naudojamas siekiant pabrėžti veiklos arba asmens profesinių gebėjimų tam tikroje srityje lygmenį. Juo apibrėžiami situaciniai tam tikros veiklos reikalavimai ir asmeninės savybės.

Socialinė atskirtis

Kai kurių narių išstūmimas iš visuomenės, nes jų gyvenimo būdas neatitinka priimtų nuostatų arba jie neturi minimalaus pragyvenimo lygio, išsilavinimo arba socialinių įgūdžių. Tai užkerta kelią jiems susirasti darbą, turėti pajamų arba įgyti išsilavinimą bei dalyvauti atitinkamuose socialiniuose ir bendruomenės tinkluose. Jie beveik neturi priėjimo prie valdžios ir institucijų, kur yra priimami tam tikri sprendimai, todėl negali įtakoti politikos, kuri juos liečia, ir tokiu būdu pagerinti savo gyvenimo kokybę. Žmonės taip pat gali susidurti su socialine atskirtimi dėl visuomenės išankstinio nusistatymo ir/arba diskriminacijos.

Socialinė atskirtis turi daug formų, pvz.:

- **Ekonominė:** Atskirtieji yra ... bedarbiai ... tie, kurie negali turėti vertingų dalykų, tokių kaip turtas arba paskola;
- **Socialinė:** Žmogaus ryšių su visuomene paradimas;

- **Politinė:** Tam tikros populiacijos kategorijos – moterys, etninės ir religinės mažumos arba migrantai – kurios yra praradusios politines ir žmogaus teises.

Socialinė įtrauktis

Asmenų, arba asmenų grupių integraciją į visuomenę arba į įvairius viešus socialinius tinklus piliečių teisėmis. Tai paveikia jų gyvenimus ir leidžia žmonėms pagerinti gyvenimo standartus ir jų pačių gerovę.

Socialiniai partneriai

Darbdavių asociacijos ir darbo sąjungos sudarančios dviejų šalių socialinį dialogą.

Socialinė partnerystė

Procesas, kur valdžia, darbdaviai, darbo asociacijos, ūkininkai, bendruomenė ir savanoriškas sektorius sudaro ekonominius ir socialinius sutarimus tam tikram laiko tarpui. Vietos lygmeniu socialiniai partneriai yra įtraukiami priimant daugelį sprendimų ir paslaugų teikimo struktūras tokias kaip vietos valdžios vystymo ar toje vietoje vykstančios partnerystės.

Treneris

Bet kas, kas įgyvendina vieną ar daugiau veiklų, susijusių su formalaus arba neformalaus ugdymo funkcijomis mokymo institucijoje arba darbo vietoje.

Perėjimas iš mokyklos į darbinį pasaulį

Perėjimo etapas iš mokyklos arba mokymų prie darbo, kuris apima periodą kai asmuo įgyja išsilavinimą ir pereina į darbo rinką.

Perėjimas iš mokyklos į darbo rinką (integracija, darbo pobūdis – atsižvelgiant į lygį ir padėtį bei trukmę) yra sudėtingas procesas. Integracija priklauso nuo daugelio faktorių (lyties, amžiaus, kvalifikacijos, darbinės politikos, konsultavimo ir orientavimo, ir t.t.).

Profesinis švietimas ir lavinimas

Švietimas ir lavinimas, kurio tikslas teikti žmonėms žinias kaip dirbti, įgūdžius ir/arba kompetencijas reikalingas tam tikrai profesijai arba plačiau darbo rinkai.